

raad voor cultuur
raad voor cultuur
raad voor cultuur

R. J. Schimmelpennincklaan 3
postbus 61243
2506 AE Den Haag
telefoon +31(0)70 310 66 86
fax +31(0)70 361 47 27
e-mail cultuur@cultuur.nl
www.cultuur.nl

Minister van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap
p/a de Algemene Rijksarchivaris
Postbus 90520
2509 LM Den Haag

datum: 18 januari 2006
uw kenmerk: C/S&A/06/2865
uw brief van: 23 november 2006
ons kenmerk: arc-2006.03456/6

onderwerp: advies over de vaststelling van de ontwerp-selectielijst
Oorlogsgetroffenen

Zeer geachte mevrouw Van der Hoeven,

In de hierboven vermelde brief vraagt u de Raad voor Cultuur advies over de ontwerp-selectielijst voor archiefbescheiden op het beleidsterrein *Oorlogsgetroffenen* over de periode vanaf 1945. In hun hoedanigheid van zorgdrager in de zin van de Archiefwet 1995 dragen de volgende organen deze lijst voor vaststelling voor: de minister van Algemene Zaken, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Defensie, de minister van Economische Zaken, de minister van Financiën, de minister van Justitie, de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de minister van Verkeer en Waterstaat, de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de Stichting Cogis, de Stichting 1940-1945, de Stichting Pelita, de Stichting Het Gebaar, de stichting Rechtsherstel Sinti en Roma, de Stichting Joods Humanitair Fonds, de Stichting Administratie Indische Pensioenen en de Stichting Afwikkeling Maror-gelden Overheid.

De Raad heeft de ontwerp-lijst in eerste instantie aan procedurele en vervolgens aan inhoudelijke aspecten getoetst. Hij biedt u bij deze zijn bevindingen aan.

Toetsing van procedurele aspecten

De Raad is van mening dat de voorbereiding van de ontwerp-lijst voor de meeste zorgdragers en actoren in procedurele zin voldoet aan de wettelijke vereisten. Op een aantal punten bestaan er onduidelijkheden over de reikwijdte van de lijst en de voorbereidingsprocedure.

- Wel in het verslag van het driehoeksoverleg genoemd als actor waarvoor vaststelling wordt gevraagd, maar niet opgenomen in de ontwerp-selectielijst zijn de actoren

Vakminister en Belastingdienst. De Raad adviseert u te doen nagaan of de handelingen van deze actoren per abuis niet in de voor vaststelling aangeboden lijst zijn opgenomen en dat, mocht dat het geval zijn, te corrigeren.

- Wel in de ontwerp-lijst opgenomen, maar niet genoemd in het verslag van het driehoeksoverleg genoemd als actor waarvoor vaststelling wordt gevraagd, zijn: onder de zorgdrager VWS de actoren commissie m.b.t. vaarplichtbeloning en commissie Groeneveld; onder de minister waaronder kunst en cultuur ressorteert de actoren Centrale commissie voor oorlogs- of vredesgedenktkens en Nationale monumentencommissie voor oorlogsgedenktkens; onder de minister van AZ de actor Nationaal Comité 5 mei 1970. Op grond van de verslaglegging zou de Raad moeten concluderen dat voor deze actoren de procedure niet naar behoren is doorlopen en zou hij u vaststelling moeten ontraden. Hij adviseert u echter om allereerst te doen nagaan of het verslag op dit punt juist is en zo niet, het verslag te doen corrigeren. Mocht het inderdaad zo zijn dat voor genoemde actoren de wettelijk voorgeschreven procedure niet is gevolgd, dan zullen de bedoelde actoren en hun handelingen uit de vast te stellen selectielijst verwijderd moeten worden.
- De Raad voor het Rechtsherstel wordt in het BSD als zelfstandig zorgdrager opgevoerd, maar in het verslag driehoeksoverleg als actor onder de zorg van Justitie. De Raad adviseert u te doen nagaan waar het zorgdragerschap voor de Raad voor het Rechtsherstel belegd is. Mocht het zo zijn dat het driehoeksoverleg voor deze actor niet door de bevoegde instantie is gevoerd, dan zal de Raad voor het Rechtsherstel en zijn handelingen uit de vast te stellen selectielijst verwijderd moeten worden. Als het verslag van het driehoeksoverleg de bevoegdheden juist weergeeft, is het zaak de ontwerp-lijst op dit punt te doen corrigeren.

Toetsing van inhoudelijke aspecten

De Raad is er van overtuigd dat de ontwerp-lijst in voldoende mate rekening houdt met het administratieve belang.

De belangen van recht- en bewijszoekende burgers en het historisch-maatschappelijk belang vallen op dit beleidsterrein voor een groot deel samen. De wonden die de oorlog geslagen heeft bij slachtoffers en hun nazaten tot in de tweede en derde generatie zijn ook de wonden van de Nederlandse samenleving. De zorg voor de oorlogsgetroffenen zoals uitgevoerd door het overheidsapparaat weerspiegelt ook de zorg (en/of het gebrek daaraan) die de Nederlandse samenleving aan de slachtoffers heeft gegeven. Het belang van het beleidsterrein als zodanig is dan ook onbetwistbaar groot, en datzelfde geldt voor het belang van de neerslag van het overheidshandelen.

De Raad is van oordeel dat de lijst voldoende garanties biedt voor de recht- en bewijszoekende burgers, voor het realiseren van de selectiedoelstelling en voor de borging van de belangen van het historisch onderzoek. Ook doet de lijst recht aan het grote historisch-maatschappelijk belang van het beleidsterrein, het overheidshandelen op dat terrein en de archieven die daaruit voortvloeien. De Raad meent zelfs te moeten stellen dat de ontwerp-lijst zijn doel enigszins voorbij schiet en dat er meer bewaard wordt dan nodig is. Concreet bepleit hij een terughoudender bewaarbeleid op de volgende punten:

- In de HMA is er sprake van een inventarisatie van dubbele dossiers. Daarvan wordt weliswaar niet met zoveel woorden gezegd dat het de bedoeling is dubbel te vernietigen, maar de Raad hoopt en neemt aan dat dat wel het geval is. In de ontwerp-lijst ziet hij echter geen enkele voorziening terug om de beslissing tot vernietiging van dubbele dossiers te kunnen rechtvaardigen. Hij adviseert u om daarin alsnog te doen voorzien.
- Onder invloed van de HMA is tijdens het driehoeksoverleg besloten om *alle* handelingen die beslissingen behelzen over de toekenning van uitkeringen, pensioenen etcetera voor bewaring aan te wijzen op grond van criterium 6. Zelfs beschikkingen op basis van zeer specifieke regelingen zoals die betreffende vergoedingen van begrafeniskosten of kredietverstrekking (handeling 50), de verstrekking van een bijzondere uitkering (handeling 55) of een tegemoetkoming in de motorrijtuigenbelasting (handeling 89) komen voor bewaring in aanmerking.¹ De Raad acht dat onnodig. In aansluiting op de vorige opmerking over het openhouden van de mogelijkheid tot het vernietigen van dubbele dossiers pleit de Raad ervoor de persoonsdossiers op dit beleidsterrein te waarderen met als voornaamste doel vast te leggen wie op grond waarvan al dan niet erkenning vond als oorlogsslachtoffer. Van welke regelingen erkende oorlogsslachtoffers vervolgens al dan niet gebruik maakten en hoe al die afzonderlijke aanvraagprocedures verliepen, is beduidend minder relevant. Het archief van de Pensioen- en Uitkeringsraad, waar *alle* persoonsdossiers voor bewaring zijn aangewezen² is naar de inschatting van de Raad geschikt om van het overgrote deel van de betrokkenen te kunnen vaststellen of en hoe zijn erkenning als oorlogsslachtoffer heeft plaatsgevonden. Daarmee vervalt naar het oordeel van de Raad de noodzaak om alle individuele beschikkingen op grond van specifieke regelingen voor oorlogsgetroffenen te bewaren. Volstaan zou kunnen worden met een gerichte selectie van de belangrijkste, want materieel meest substantiële, regelingen. De Raad adviseert u de neerslag van beschikkingen op grond van overige 'kleine' regelingen voor vernietiging aan te merken, tenzij zich in die neerslag persoonsdossiers bevinden die als complementair ten opzichte van het PUR-archief beschouwd kunnen worden.³
- Ook wat betreft regelgevende handelingen geldt, dat de ontwerp-lijst een wel zeer ruim en ongedifferentieerd bewaarbeleid voorstaat. Met name de handelingen 4, 6 en 8 behelzen het vaststellen en intrekken van 'lagere' regelgeving op het beleidsterrein *Oorlogsgetroffenen*. Onder de producten van die handelingen bevinden zich wezenlijke en minder wezenlijke regelingen. De Raad adviseert u om gerichtere keuzes te maken voor de bewaring van de neerslag rondom die regelingen waaraan wezenlijke inhoudelijke afwegingen ten grondslag lagen.
- Van de Stichting Afwikkeling Marorgelden Overheid (SAMO) wordt vrijwel alle neerslag op grond van criterium 6 voor bewaring voorgedragen. Van enige afweging lijkt geen sprake te zijn geweest. De Raad acht dat onwenselijk. Handelingen met betrekking tot bedrijfsvoering (255, 262, 263) en de bestuurssamenstelling (265) zijn normaliter vernietigbaar. De Raad adviseert u de waardering van die handelingen dan ook te wijzigen in V 10. De waardering van de overige handelingen vergt nadere afweging. Ook zou de Raad graag zien dat er een nadere redactieslag op de formulering en de rangschikking van de

¹ Wat betreft de laatstgenoemde handeling is de lijst inconsistent: bij de minister waaronder Welzijn valt is deze handeling met B 6 gewaardeerd; bij Defensie en SZW staat dezelfde handeling op V 10.

² Lijst zoals vastgesteld dd. 26 maart 2006 (nr. C/S&A/06/695); raadsadvies dd. 6 februari 2006 (nr. arc-2005.02719/2).

³ De Raad verwijst daarbij naar het essay *Tussen ooggetuigen en erfaters. Denken over het erfgoed van de Tweede Wereldoorlog* dat Riemer Knoop in opdracht van het VWS-programma Erfgoed van de Oorlog schreef en waarin hij pleit daarin voor 'normalisering' van de omgang met het erfgoed van de oorlog.

handelingen plaatsvond. De handelingen zijn slordig geformuleerd, laten veel overlappings zien en geven door hun willekeurige rangschikking onvoldoende inzicht in de werkprocessen van SAMO.

Advies

De Raad adviseert u de ontwerp-selectielijst vast te stellen voor archiefbescheiden die gevormd zijn of worden in de periode 1945-2026, met inachtneming van de opmerkingen die in dit advies zijn gemaakt.

Hoogachtend,

Els H. Swaab
Voorzitter

Kees Weeda
Algemeen secretaris